세친보살 지음

유식삼십송

한국어 번역 조 일문

유식삼십송

세친보살 지음

한국어 번역 조 일문

DHARMA EBOOKS

རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཏྲིང་ཤི་ཀ་ཀཱ་རི་ཀཱ། བོད་སྐད་དུ། སུམ་ཅུ་པའི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ།

산스크리트어로 띵시까 까리까 티벳어로 쑴쭈빼
칙 레우르 제빠

འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

문수동자께 예경합니다.

(1) བདག་དང་ཆོས་སུ་ཉེར་འདོགས་པ། །སྣ་ཚོགས་དག་ནི་གང་བྱུང་བ། །
དེ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པར་གྱུར། །གྱུར་པ་དེ་ཡང་རྣམ་གསུམ་སྟེ། །

아我와 법法으로 가설한 것
갖가지로 벌어진(상전한)
저것은 의식에 의해서 변하고
저 변화 또한 세 가지이다.[심의식心,意,識]

(2) རྣམ་པར་སྨིན་དང་ངར་སེམས་དང་། །ཡུལ་ལ་རྣམ་པར་རིག་པའོ། །
དེ་ལ་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་ནི། །རྣམ་སྨིན་ས་བོན་ཐམས་ཅད་པ། །

이숙과 사량,
요별경식了別境識이다.
거기에 아뢰야식은
이숙異熟이며 모든 종자이다.

(3) དེ་ནི་ལེན་པ་དག་དང་གནས། །རྣམ་པར་རིག་པ་མི་རིག་པ། །
རྟག་ཏུ་རེག་དང་ཡིད་བྱེད་དང་། །རིག་དང་འདུ་ཤེས་སེམས་པར་ལྡན། །

그것은 수受와 처處、

요了를 알지 못한다.

항상 촉觸과 작의作意와

수受와 상想과 사思와 더불어 상응한다.

(4) དེ་ལ་ཚོར་བ་བཏང་སྙོམས་ཏེ། །དེ་ནི་མ་བསྒྲིབས་ལུང་མ་བསྟན། །
རེག་ལ་སོགས་པའང་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་ནི་རྒྱུན་འབབ་ཆུ་བོ་བཞིན། །

그것은 사수捨受인데

아뢰야식은 무부무기無覆無記이며

촉觸 등도 그와 같다.

그것은 항상 흐르는 폭포수처럼 [이어진다, 흘러간다]

(5) དགྲ་བཅོམ་ཉིད་ན་དེ་ལྡོག་གོ། །དེ་ལ་གནས་ཏེ་རབ་འབྱུང་ཞིང་། །
དེ་ལ་དམིགས་པ་ཡིད་ཅེས་བྱ། །རྣམ་ཤེས་ངར་སེམས་བདག་ཉིད་ཅན། །

아라한은 그것을 버린다.

거기에 주해서(의지해서) 생기고

거기에 반연해서 사량한다.

의식, 에고 그 자체이다.

(6) བསྒྲིབས་ལ་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི། །ཉོན་མོངས་བཞི་དང་རྟག་ཏུ་འགྲོགས། །
བདག་ཏུ་ལྟ་དང་བདག་ཏུ་རྨོངས། །བདག་རྒྱལ་བདག་ཆགས་འདུ་ཤེས་པ། །

덮음覆이며 무기無記이다.

네 가지 번뇌와 항상 함께 하며

아견我見, 아치我痴,

아만我慢, 아애我愛의 생각이다.

(7) གང་དུ་སྐྱེས་པ་དེའིའོ་གཞན། །རེག་སོགས་ཀྱང་དེ་དགྲ་བཅོམ་མེད། །
འགོག་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་ལ་མེད། །འཇིག་རྟེན་འདས་པའི་ལམ་ནའང་མེད། །

생生하는 곳에 따라 얽매인다.

촉觸 등도 아라한 경지에서는 없다.

멸진정에 든 자에게는 없고

출세도를 성취한 자에게도 없다.

(8) འདི་ནི་གྱུར་པ་གཉིས་པའོ། །གསུམ་པ་ཡུལ་རྣམ་དྲུག་པོ་ལ། །
དམིགས་པ་གང་ཡིན་དེ་དག་སྟེ། །དགེ་དང་མི་དགེ་གཉི་ག་མིན། །

이것은 제2 능변能變이다.

세 번째 능변 경계에 6종이 있으니

반연 경계는 이러하다.

선善, 불선不善 비선비불선非善非不善

(9) ཀུན་ཏུ་འགྲོ་དང་བྱེ་བྲག་ངེས། །སེམས་ལས་བྱུང་བ་དགེ་བ་དང་། །
དེ་བཞིན་ཉོན་མོངས་ཉེ་ཉོན་མོངས། །ཚོར་བ་གསུམ་དང་དེ་མཚུངས་ལྡན། །

이 육식六識의 심소心所는
변행遍行, 별경別境,
선善, 번뇌煩惱, 수번뇌隨煩惱, 부정不定이 있다.
3수三受와 상응한다.

(10) དང་པོའི་རེག་ལ་སོགས་པ་དང་། །འདུན་མོས་དྲན་དང་བཅས་པ་དང་། །
ཏིང་ངེ་འཛིན་བློ་བྱེ་བྲག་ངེས། །དད་དང་ངོ་ཚ་ཁྲེལ་ཡོད་དང་། །

첫 번째[오변행五遍行]은
촉觸과 작의作意 수受와 상想과 사思 등과
욕欲, 승해勝解, 념念 등과 정定, 혜慧이다.
신信, 참괴慙愧와

(11) མ་ཆགས་ལ་སོགས་གསུམ་བརྩོན་འགྲུས། །ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་དང་བག་ཡོད་བཅས། །
རྣམ་མི་འཚེ་དགེ་ཉོན་མོངས་ནི། །འདོད་ཆགས་ཁོང་ཁྲོ་གཏི་མུག་དང་། །

무탐無貪 등 세 가지[무진無瞋, 무치無痴]
정진精進, 경안輕安. 불방일不放逸 등
불해不害는 선善의 심소心所이다.
번뇌는 탐진치貪瞋痴와

(12) ང་རྒྱལ་ལྟ་བ་ཐེ་ཚོམ་མོ། །ཁྲོ་དང་ཁོན་དུ་འཛིན་པ་དང་། །
འཆབ་དང་འཚིག་དང་ཕྲག་དོག་དང་། །སེར་སྣ་དང་ནི་སྒྱུ་བཅས་དང་། །

아만我慢, 악견惡見, 의심疑心,
[수번뇌隨煩惱에는] 분忿, 한恨
부覆, 뇌惱, 질嫉
간慳, 광狂

(13) གཡོ་རྒྱགས་རྣམ་འཚེ་ངོ་ཚ་མེད། །ཁྲེལ་མེད་རྨུགས་དང་རྒོད་པ་དང་། །
མ་དད་པ་དང་ལེ་ལོ་དང་། །བག་མེད་པ་དང་བརྗེད་ངས་དང་། །

첨諂, 해害, 교憍, 무참無慚,
무괴無愧, 도거掉擧, 혼침惛沉,
불신不信, 해태懈怠,
방일放逸, 실념失念、

(14) རྣམ་གཡེང་ཤེས་བཞིན་མ་ཡིན་དང་། །འགྱོད་དང་གཉིད་ཀྱང་དེ་བཞིན་ཏེ། །
རྟོག་པ་དང་ནི་དཔྱོད་པ་དང་། །ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་གཉིས་རྣམ་གཉིས། །

산란散亂, 부정지不正知이다.
[부정심소不定心所는] 회悔, 면眠,
심尋, 사伺이다.
근번뇌近煩惱 두 쌍(이류二類)은 두 가지 성품이 있다.

(15) ལྔ་རྣམས་རྩ་བའི་རྣམ་ཤེས་ལས། །ཇི་ལྟའི་རྐྱེན་ལས་འབྱུང་བ་ནི། །
རྣམ་ཤེས་ལྷན་ཅིག་གམ་མ་ཡིན། །ཆུ་ལ་རླབས་རྣམས་ཇི་བཞིན་ནོ། །

전오식前五識은 근본식에서 연緣에 의지해서 일어나니
전오식은 함께 나기도 하고
함께 드러나지 않고 단독으로 생기기도 한다.
마치 파도가 물에 의지하듯이.

(16) ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་འབྱུང་བ་ནི། །རྟག་ཏུ་འདུ་ཤེས་མེད་པ་དང་། །
སྙོམས་པར་འཇུག་པ་རྣམ་གཉིས་དང་། །སེམས་མེད་གཉིད་དང་བརྒྱལ་མ་གཏོགས། །

의식이 생기는 것은 항상한다. 무상천無想天과
무상정無想定 두 가지 정定에 들 때와
의식 없이 잠들 때와 기절했을 때는
일어나지 않는다.

(17) རྣམ་པར་ཤེས་པར་གྱུར་པ་འདི། །རྣམ་རྟོག་ཡིན་ཏེ་དེ་ཡིས་གང་། །
རྣམ་བརྟགས་དེ་མེད་དེས་ན་འདི། །ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ། །

이 모든 식이 전변하여
분별식이 되는데, 그것으로
이 분별[능분별 能分別)과 소분별所分別]은
모두 존재하지 않으므로 오직 식[유식唯識] 뿐이다.

(18) རྣམ་ཤེས་ས་བོན་ཐམས་ཅད་པ། །ཕན་ཚུན་དག་གི་དབང་གིས་ན། །
དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་འགྱུར་བར་འགྲོ། །དེས་ན་རྣམ་རྟོག་དེ་དེ་སྐྱེ། །

일체 종자식은 상호 작용하는 힘으로
가지가지로 전변해 간다.
그래서 분별分別이 생긴다.

(19) ལས་ཀྱི་བག་ཆགས་འཛིན་གཉིས་ཀྱི། །བག་ཆགས་བཅས་པས་སྔ་མ་ཡིས། །
རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཟད་ནས་གཞན། །རྣམ་སྨིན་སྐྱེད་པ་དེ་ཡིན་ནོ། །

업의 습기習氣를 지닌 두 가지[능취能取, 소취所取]
습기가 함께 갖추어져
이전의 이숙異熟이 다하면
다른 이숙이 생기는 것이 그것이다.

(20) རྣམ་པར་རྟོག་པ་གང་གང་གིས། །དངོས་པོ་གང་གང་རྣམ་བརྟགས་པ། །
དེ་ཉིད་ཀུན་ཏུ་བརྟགས་པ་ཡི། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དེ་མེད་དོ། །

갖가지 분별심으로
갖가지 사물을 보면 변계遍計하지만
그 변계하는 마음과 변계되는 사물의 자성은
본래 있는 바가 아니다.

(21) གཞན་གྱི་དབང་གི་ངོ་བོ་ཉིད། །རྣམ་རྟོག་ཡིན་ཏེ་རྐྱེན་ལས་བྱུང་། །
གྲུབ་ནི་དེ་ལ་སྔ་མ་ཡོ། །རྟག་ཏུ་མེད་པར་གྱུར་པ་གང་། །

의타기성依他起性의 자성은 분별인데,
연緣에 의해 생긴 것이고,
원성실성圓成實性은 전성前性 인 변계소집성遍計所執性을
여의면 자연히 드러나는 성性이다.

(22) དེ་ཕྱིར་དེ་ཉིད་གཞན་དབང་ལས། །གཞན་མིན་གཞན་མ་ཡིན་པའང་མིན། །
མི་རྟག་པ་སོགས་བཞིན་དུ་བརྗོད། །དེ་མ་མཐོང་བར་དེ་མི་མཐོང་། །

그러므로 그것(원성실성)은 의타기성과
다르지도 않고 다르지 않은 것도 아니다.
무상無常[고苦공空무아無我] 등과 같이 말하는
그것(원성실성과 의타기성)을 보지 못하고서는
그것을 보지(깨닫지) 못한다.

(23) ངོ་བོ་ཉིད་ནི་རྣམ་གསུམ་གྱིས། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་རྣམ་གསུམ་ལ། །
དགོངས་ནས་ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་བསྟན་པ་ཡིན། །

자성自性은 세 가지로서
삼무자성三無自性을

생각하고 제법이

자성 없음을 보이신(가르치신) 것이다.

(24) དང་པོ་པ་ནི་མཚན་ཉིད་ཀྱི། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་གཞན་པ་ཡང་། །

དེ་ནི་རང་ཉིད་མི་འབྱུང་བས། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་གཞན་ཡིན་ནོ། །

첫째는 상무성相無性이요,

다음으로 성무성性無性 또한

그것은 자성自性이 없으므로

또 다른 무자성성 無自性性이다.

(25) ཆོས་ཀྱི་དོན་གྱི་དམ་པའང་དེ། །འདི་ལྟར་དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱང་དེ། །

དུས་རྣམས་ཀུན་ནའང་དེ་བཞིན་ཉིད། །དེ་ཉིད་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ། །

그것은 제법의 승의勝義이며

이것은 진여眞如라고도 한다.

항상 제법의 실성實性과 같으므로

그것은 유식唯識의 실성이라고도 한다.

(26) ཇི་སྲིད་རྣམ་རིག་ཙམ་ཉིད་ལ། །རྣམ་པར་ཤེས་པ་མི་གནས་པ། །

འཛིན་པ་གཉིས་ཀྱི་བག་ལ་ཉལ། །དེ་ཉིད་རྣམ་པར་མི་ལྡོག་གོ། །

아직 분별하는 것에서

분별식이 없는(일으키지 않는)

능취能取 소취所取가 잠복해 있는
그 정도로 분별식分別識을 없애지 못한다.

(27) འདི་དག་རྣམ་རིག་ཙམ་ཉིད་ཅེས། །དེ་སྣམ་དུ་ནི་དམིགས་ནས་སུ། །
ཅི་ཡང་རུང་སྟེ་མདུན་འཇོག་ན། །དེ་ནི་ཙམ་ལ་མི་གནས་སོ། །

(어떤 이가) ‘이것들은 분별일 뿐이야’ 라고
생각하고 여긴다면
옳지 않은데, 이런 생각을 앞세우면
그것은 [소득所得의 마음이 있으므로] 유식에 주함이 아니다.

(28) ནམ་ཞིག་ཤེས་པས་དམིགས་པ་རྣམས། །མི་དམིགས་དེ་ཡི་ཚེ་ན་ནི། །
རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ལ་གནས། །གཟུང་བ་མེད་པས་དེ་འཛིན་མེད། །

어느날(만약) 의식으로 반연하는 것들[소연경所緣境]에 대하여
[무분별지無分別智로] 더 이상 반연하지 않을 때,
유식에 머무르는 것인데
소취所取가 없으므로 능취能取가 없기 때문이다.

(29) དེ་ནི་སེམས་མེད་མི་དམིགས་པ། །འཇིག་རྟེན་འདས་པའི་ཡེ་ཤེས་མེད། །
གནས་ཀྱང་གཞན་དུ་གྱུར་པ་སྟེ། །གནས་ངན་ལེན་གཉིས་སྤངས་པའོ། །

그것[무분별지無分別智는] 무득無得, 무연無緣
출세간지出世間智이다.
있어도 다른 것(보리, 열반)으로 전환하는데
번뇌장煩惱障과 소지장所知障 두 가지를 버리기 때문이다.

(30) དེ་ཉིད་ཟག་པ་མེད་དང་དབྱིངས། །བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་དགེ་དང་བརྟན། །
དེ་ནི་བདེ་བ་རྣམ་གྲོལ་སྐུ། །ཐུབ་པ་ཆེན་པོའི་ཆོས་ཞེས་བྱ། །

그것은 무루無漏의 경계이며 법성
부사의不思議며 선善이며 항상하며
안락安樂이며 해탈신解脫身이며
대승리자 법신法身이라 이름한다.

སུམ་ཅུ་པའི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། །།རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཛི་ན་མི་ཏྲ་དང་ཤཱི་ལེན་དྲ་བོ་དྷི་དང་། ཞུ་ཆེན་གྱི་ལོ་ཙྪ་བ་བན་དེ་ཡེ་ཤེས་སྡེས་བསྒྱུར་ཞིང་ཞུས་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།། །།

롭뾘 익녠(바수반두Vasubandhu)이 지은 유식30송을 마친다.

인도의 켄뽀 지나미뜨라와 시리 렌드라 보디와 슈첸 역경사 벤데 예세데가 번역하고 교정하여 유포한다.

우리말 번역: 일문
우리말 교정: 혜안

DHARMA EBOOKS PUBLICATIONS

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

번역자: 까르마 텍촉 된마 (일문)

First edition: December 2023

DHARMAEBOOKS.ORG

Dharma Ebooks is a project of Dharma Treasure, which operates under the editorial guidance of the 17th Gyalwang Karmapa, Ogyen Trinley Dorje. The proprietary rights of Dharma Ebooks belong to Dharma Treasure Corporation.